

Innst. 298 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om beslutning om ny trasé for E16 gjennom Lærdal

Til Stortinget

1. Sammenfatning av saken

Kontroll- og konstitusjonskomiteen vedtok i møte 4. mars 2014 å igangsette forberedelser i en egen sak til Stortinget, jf. Stortingets forretningsorden § 15 første ledd. Saken gjelder ny trasé for E16 gjennom Lærdal og hvorvidt beslutningen om trasé ble truffet som følge av at daværende kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete hadde vært i kontakt med daværende miljøvernminister Bård Vegar Solhjell om saken.

Bakgrunnen for saken var opplysninger i media i januar 2014 der blant annet NRK Sogn og Fjordane skrev følgende på nrk.no 7. januar 2014:

«Ei veke før regjeringsskiftet i oktober i fjor trasa miljøvernminister Bård Vegar Solhjell Statens vegvesen si tilråding og bestemte at deler av E16 gjennom Lærdalsdalen skal leggest i tunnel.

Dette gjorde Solhjell etter at mellom andre regjeringskollega Liv Signe Navarsete, som bur cirka 300 meter frå europavegen, tok direkte kontakt med han om saka.

(...)

Etter årelang strid om kvar den åtte kilometer lange strekninga mellom Tønjum og Ljøсне i Lærdalsdalen skal gå, vedtok miljøvernminister Bård Vegar Solhjell ei veke før den raudgrøne regjeringa gjekk av å legge deler av vegen i tunnel.

(...)

Dermed valde Solhjell ei løysing som blir om lag 400 millionar kroner dyrare. Dette er løysing som Statens vegvesen og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane var i mot og ei løysing som er samfunnsøkonomisk svært ulønsam. Lærdal kommunestyre på si side ville ha vegen i tunnel.»

Statens vegvesens forslag til trasé ville ifølge nrk.no av 8. januar 2014, gå 127 meter fra huset til Liv Signe Navarsete. Lærdal kommunestyre derimot, støttet det lengste alternativet, der større deler av vegen legges i tunnel.

Bård Vegar Solhjell har ifølge nrk.no 7. januar 2014 uttalt følgende om hvorfor han besluttet å gå for det mest omfattende tunnelalternativet:

«Dersom vegen ikkje blir lagt i tunnel vil det ramme eit viktig bumiljø med skuleveg. I tillegg sparer vi ganske viktige landbruks- og bærrområde.»

Vedtaket om trasévalg for E16 gjennom Lærdal ble truffet av Miljøverndepartementet 7. oktober 2013, rett før regjeringen Stoltenberg II gikk av etter valgnederlaget noen uker tidligere. Da saken dukket opp i mediene i januar 2014, hadde dermed både Liv Signe Navarsete og Bård Vegar Solhjell gått av som statsråder.

Komiteen besluttet 14. januar 2014 å sende brev med spørsmål om saken til den nye klima- og miljøministeren i regjeringen Solberg. Vedtak ble fattet med stemmene fra komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

På grunn av en ny fordeling av saksområder mellom statsrådene i den nye regjeringen, ble komiteens brev oversendt til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for besvarelse.

I sitt brev viste komiteen til oppslag i rikspresen vedrørende avgjørelsen fattet av tidligere statsråd Bård Vegar Solhjell om trasévalg for E16 gjennom Lærdal. Det ble påpekt at vedtaket ble truffet umiddelbart før Solhjell fratradte som statsråd, og det ble

stilt spørsmål om saksbehandlingen. Komiteen stilte følgende spørsmål:

- Hvor lenge har saken ligget til behandling i departementet, og når ble det truffet endelig vedtak?
- Hvilke eksterne henvendelser har kommet i sluttfasen for å påvirke fremdrift og/eller utfall av saken?
- Hvilken praksis følges for journalføring av slike henvendelser?
- Ble telefonsamtalen fra Navarsete journalført på saken?
- I et intervju med NRK den 8. januar 2014 opplyser Navarsete at «regjeringen gjorde mange vedtak og dette var et av disse» og at «dette var en del av regjeringens interne arbeid». Betyr dette at beslutningen var forankret gjennom realitetsbehandling i regjeringen?
- Navarsete hevder i samme intervju «at behandlingen av saken var innenfor det embetsverket og skikk og bruk mente var greit å behandle etter valget.» Betyr det at man fikk gjort en slik konkret vurdering i forkant av sakens behandling som konkluderte med at det var uproblematisk å avgjøre saken umiddelbart før regjeringens avgang?
- Ble det gitt føringer fra Statsministerens kontor om hvilke saker den avgående regjering kunne behandle før den gikk av?

Komiteen fikk 30. januar 2014 svarbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, undertegnet departementsråden. Statsråd Jan Tore Sanner sendte 11. februar 2014 brev til komiteen og opplyste at han ikke hadde – og heller ikke skulle ha – informasjon om beslutningsprosessen under den forrige regjeringen. Han viste derfor til departementsrådens brev. I brevet ble det opplyst følgende om saksbehandlingen ved valg av ny trasé for E16 gjennom Lærdal:

«Innsigelsessaken ble oversendt departementet fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 19. april 2012. Befaringen med alle sakens parter ble avholdt i Lærdal 21. september 2012. Samferdselsdepartementet ga en tilråding i saken 4. januar 2013, ettersom Statens vegvesen hadde innsigelse til planen.

Endelig vedtak ble truffet av Miljøverndepartementet den 7. oktober 2013. Dette innebærer en total saksbehandlingstid på ca 17,5 mnd.»

Departementet opplyste videre at følgende eksterne henvendelser kom til Miljøverndepartementet da saken var til behandling:

«- E-post til statssekretæren fra Jan Olav Fretland i Sosialistisk Venstreparti i Lærdal, vedlagt en

10-punktsliste for hvorfor han mente staten må ta med ekstrakostnaden ved lang tunnel. E-posten ble sendt til avdelingen fra statssekretæren 13. juni 2013, e-posten fra Fretland som var vedlagt er ikke datert.

- En ny e-post fra Jan Olav Fretland ble sendt statssekretæren 17. juni 2013 hvor det blir vist til «tunnelargument2», der de økonomiske konsekvensene for landbruket ved kort tunnel fremfor lang tunnel blir fremført. Denne e-posten ble sendt avdelingen 1. juli 2013.

- E-post fra Olav Grøtnebø, ble sendt saksbehandler 1. april 2013. Grøtnebø er kommunestyrerepresentant for Lærdal Venstre og argumenterte i e-posten for stillhetens verdi og viktigheten av at det ble valgt lang tunnel.»

I følge departementet ble e-postene til statssekretæren fra partikollega Jan Olav Fretland ikke journalført, da de ble ansett for å være interne partipolitiske henvendelser. Departementet sier imidlertid i brevet til komiteen at e-posten fra Olav Grøtnebø burde vært journalført på saken.

Videre opplyses det i brevet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at det ikke er nedtegnet noen telefonsamtale fra Liv Signe Navarsete i saken.

Departementet opplyste videre at Statsministerens kontor i etterkant av valget hadde minnet departementene om håndtering av saker i tiden etter valget. Følgende ble gjengitt fra Statsministerens kontors retningslinjer «Om statsråd»:

«Når Kongen har mottatt regjeringens avskjeds-søknad, vil han be regjeringen fortsette å ivareta de løpende forretningene inntil en ny regjering er på plass.»

Og videre:

«Enkelte ganger vil det være klart at en regjering vil søke avskjed før dette er formelt meddelt Kongen og han har bedt regjeringen fortsette som et forretningsministerium. Det vil være tilfelle fra det tidspunktet statsministeren klart og utvetydig har erklært at han eller hun vil innlevere regjeringens avskjeds-søknad. Mye kan tale for at regjeringen i en slik situasjon bør utvise varsomhet med å fatte endelige beslutninger i viktige og kontroversielle saker.»

Brevet fra statsråd Jan Tore Sanner og fra departementet ble behandlet på komiteens møte 25. februar og 4. mars 2014. Det var i utgangspunktet enighet om å avslutte saken. Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmet imidlertid følgende protokolltilførsel:

«Representantene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ser for sin del ikke behov for å åpne kontrollsak i sakens anledning. Disse medlemmer viser til svarbrevet til Kontroll- og konstitusjonskomiteen fra Det kgl. Kommunal- og

moderniseringsdepartement av 30. januar 2014 hvor det vises til retningslinjene i heftet «Om statsråd» om behandlingen av saker i perioden etter et valg:

«Når Kongen har mottatt regjeringens avskjeds-søknad, vil han be regjeringen fortsett å ivareta de løpende forretningene inntil en ny regjering er på plass.»

Videre heter det:

«Enkelte ganger vil det være klart at en regjering vil søke avskjed før dette formelt er meddelt Kongen og han har bedt regjeringen fortsette som et forretningsministerium. Det vil være tilfellet fra det tidspunktet statsministeren klart og utvetydig har erklært at han eller hun vil innlevere regjeringens avskjeds-søknad. Mye kan tale for at regjeringen i en slik situasjon bør utvise varsomhet med å fatte endelige beslutninger i viktige og kontroversielle saker. (Vår uthevelse).

Statsministerens kontor minnet departementene om disse retningslinjene både før og etter valget»

Disse medlemmer viser til at statsråd Solhjell etter forutgående henvendelse fra sin kollega statsråd Navarsete traff beslutning om et tunnelloøsningsalternativ i Lærdal som Vegvesenet hadde nedlagt innsigelse mot på grunn av kostnaden på 800 millioner kroner – som ga prosjektet negativ samfunnsmessig nytte, og var anslått til å være 400 millioner dyrere enn et annet tunnelalternativ, den 7. oktober 2013.

På dette tidspunkt var det klart at Stoltenbergregjeringen ville tre tilbake som følge av valgresultatet, jfr. uttalelser fra statsministeren valgnatten 9. september. Så tidlig som 30. september hadde det nye stortingsflertallet materialisert seg gjennom en samarbeidsavtale som innebar dannelsen av en ny regjering. Den situasjon hadde oppstått som retningslinjene tok sikte på å regulere.

Disse medlemmer vil peke på at miljøstatsråd Solhjell valgte å behandle en sak av stor økonomisk betydning, samtidig som den var av åpenbar politisk karakter. Statens Vegvesen hadde fremmet innsigelse i saken og den hadde ligget halvannet år i departementet. Når vedtaket heller ikke kunne begrunnes med hensyn til tredjeparts lovbestemte rettigheter eller et uoppsettelig behov for i å vareta løpende forretninger, fremstår beslutningen om å fatte vedtak på dette tidspunkt, som lite skjønnsom.»

På grunn av innholdet i protokolltilførselen, vedtok komiteen, med stemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, å åpne sak.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti valgte på et senere tidspunkt å trekke seg fra protokolltilførselen fra møtet 4. mars 2014.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard og lederen Martin Kolberg, fra Høyre, Erik Skutle og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Dagfinn Henrik Olsen og Helge Thorheim, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Abid Q. Raja, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til at spørsmål om grunnlaget for og omstendighetene rundt regjeringen Stoltenbergs behandling av ny trasé for E16 gjennom Lærdal, først ble omtalt i mediene i januar 2014. NRK Sogn og Fjordane skrev på nrk.no 7. januar 2014:

«Ei veke før regjeringsskiftet i oktober i fjor trasa miljøvernminister Bård Vegar Solhjell Statens vegvesen si tilråding og bestemte at deler av E16 gjennom Lærdalsdalen skal leggest i tunnel.»

Og videre:

«Dette gjorde Solhjell etter at mellom andre regjeringskollega Liv Signe Navarsete, som bur cirka 300 meter frå europavegen, tok direkte kontakt med han om saka».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil her sitere følgende uttalelse fra komitémedlem Abid Q. Raja i artikkelen «Vil ta vegsaka til kontrollkomiteen – utelukkar ikkje ny handsaming om traséval», publisert på nrk.no/sognogfjordane 8. januar 2014:

«– Eg tykkjer det er ein svært spesiell framgangsmåte av dei raudgrøne, berre dagar og veker før dei går av. At ein tek kontakt med ein regjeringskollega på denne måten er veldig spesielt, seier Raja.»

og

«– Denne prosessen som dei har køyrt, og som det offentlege ikkje har hatt innsyn i før NRK si avsløring, skal koste samfunnet ein halv milliard, meiner eg er uforsvarleg, seier Raja.»

Disse medlemmer vil videre sitere følgende uttalelse fra første nestleder i kontroll- og konstitusjonskomiteen, Michael Tetzschner, i artikkelen «Leiar og nestleiar i kontrollkomiteen er djupt usamde om Navarsete-innblanding», publisert på nrk.no/sognogfjordane 8. januar 2014:

«– Dette skjedde umiddelbart før regjeringa skulle gå av, og då er ikkje regjeringa ei regjering i vanleg

forstand, men eit forretningsministerium. Dei skal då berre ta avgjerder som må takast, og ikkje avgjerder som er av stor økonomisk rekkjevidd, seier Høgrepolitikaren.»

Fra samme artikkel siteres vidare følgende uttalelser fra stortingsrepresentant Harald Tom Nesvik:

«– Dette vil kunne medføre spekulasjonar om at det er brukt kjennskap innad i regjeringa til å påverke ei sak der Navarsete bur like ved, sa han til NRK.no tidlegare i dag.»

Disse medlemmer viser vidare til artikkelen «Mener tunnelvedtaket kan erklæres ugyldig», publisert på aftenposten.no 8. januar 2014 og følgende utdrag med uttalelser fra første nestleder Michael Tetzschner:

«– Det er avdekket at Navarsete har tatt en telefon for å påvirke en prosess hos en kollega, da må vi sikre oss at det ikke er vennetjenester det er snakk om – når det er brukt 400 millioner kroner på et alternativ som Veivesenet selv ikke ønsket. Da er det klart at det er mer enn vanlig saksbehandling vi snakker om, sier Tetzschner til Aftenposten.

(...)

Han mener beslutningen om hvorvidt E16 gjennom Lærdal burde gå gjennom bebyggelse eller i tunnel ikke burde vært tatt av den forrige regjeringen, når de var fullt klar over at den nye regjeringen innen kort tid skulle overta.

- Ja. Regjeringen vet at den ikke fortsetter, at den er et forretningsministerium. Da opphører kompetansen til å fatte vidtrekkende beslutninger og det å ta en merkostnad på 400 millioner er klart utenfor hva et forretningsministerium bør gjøre, sier Tetzschner.

Han varsler nå at Høyre støtter forslaget fra Venstre og Frp om å reise saken i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité.

- Først må man se på grunnlaget for avgjørelsen. Hvis man snakker om inhabilitet som har påvirket utfallet av forvaltningsavgjørelsen, vil vedtaket være ugyldig – med mindre man da har forpliktet seg overfor godtroende tredjemann.

- Mener du saklighetskriteriene ikke er fulgt her?

- Det gjenstår å se. Vi får gå inn i habilitetsspørsmålet. Ikke bare spørsmål om å kjempe for lokale interesser, men hvorvidt dette har med egne grunneierinteresser å gjøre. I Stortinget utspiller konkurransen om interesser seg i åpenhet. Men når man utøver en statsrådsmyndighet skjer det i lukkede rom, sier Tetzschner.»

Komiteen viser til at saken fikk bred omtale også i andre medier.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser videre til at det framkom påstander om uriktig saksbehandling og at tidligere statsråd Liv Signe Navarsete hadde tatt initiativet i saken av egne personlige interesser.

Komiteen har også merket seg at det ble stilt spørsmålsteget ved om det var riktig forvaltningspraksis at en slik beslutning ble fattet etter at det var klart at regjeringen Stoltenberg ville gå av som et resultat av stortingsvalget.

Saken ble første gang behandlet i kontroll- og konstitusjonskomiteens møte 14. januar 2014. Komiteen besluttet å sende brev med spørsmål om saken til klima- og miljøminister Tine Sundtoft. Komiteens brev og svar fra kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner som rett statsråd, følger som trykt vedlegg.

Saken ble vidare behandlet i komiteen 25. februar. Beslutning i saken ble utsatt. Saken ble behandlet på nytt i komiteens møte 4. mars 2014. Det ble bestemt at komiteen ikke skulle reise sak, men komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmet protokolltilførsel i saken. Følgende står å lese i protokolltilførselen:

«Representantene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ser for sin del ikke behov for å åpne kontrollsak i sakens anledning. Disse medlemmer viser til svarbrevet til Kontroll- og konstitusjonskomiteen fra Det kgl. Kommunal- og moderniseringsdepartement av 30. januar 2014 hvor det vises til retningslinjene i heftet «Om statsråd» om behandlingen av saker i perioden etter et valg:

«Når Kongen har mottatt regjeringens avskjeds-søknad, vil han be regjeringen fortsatt å ivareta de løpende forretningene inntil en ny regjering er på plass.»

Videre heter det:

«Enkelte ganger vil det være klart at en regjering vil søke avskjed før dette formelt er meddelt Kongen og han har bedt regjeringen fortsette som et forretningsministerium. Det vil være tilfellet fra det tidspunktet statsministeren klart og utvetydig har erklært at han eller hun vil innlevere regjeringens avskjeds-søknad. Mye kan tale for at regjeringen i en slik situasjon bør utvise varsomhet med å fatte endelige beslutninger i viktige og kontroversielle saker. (Vår uthevelse).

Statsministerens kontor minnet departementene om disse retningslinjene både før og etter valget»

Disse medlemmer viser til at statsråd Solhjell etter forutgående henvendelse fra sin kollega statsråd Navarsete traff beslutning om et tunnelløsningsalter-

nativ i Lærdal som Vegvesenet hadde nedlagt innsigelse mot på grunn av kostnaden på 800 millioner kroner – som ga prosjektet negativ samfunnsmessig nytte, og var anslått til å være 400 millioner dyrere enn et annet tunnelalternativ, den 7. oktober 2013.

På dette tidspunkt var det klart at Stoltenbergregjeringen ville tre tilbake som følge av valgresultatet, jfr. uttalelser fra statsministeren valgnatten 9. september. Så tidlig som 30. september hadde det nye stortingsflertallet materialisert seg gjennom en samarbeidsavtale som innebar dannelsen av en ny regjering. Den situasjon hadde oppstått som retningslinjene tok sikte på å regulere.

Disse medlemmer vil peke på at miljøstatsråd Solhjell valgte å behandle en sak av stor økonomisk betydning, samtidig som den var av åpenbar politisk karakter. Statens Vegvesen hadde fremmet innsigelse i saken og den hadde ligget halvannet år i departementet. Når vedtaket heller ikke kunne begrunnes med hensyn til tredjeparts lovbestemte rettigheter eller et uoppsettelig behov for i å vareta løpende forretninger, fremstår beslutningen om å fatte vedtak på dette tidspunkt, som lite skjønnsom.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at på tross av at komiteens medlemmer fra Høyre, Framskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti frafalt ønsket om å reise sak, valgte disse medlemmer i stedet en protokolltilførsel hvor det fortsatt skulle hefte tvil om den beslutning som var tatt. Under henvisning til at denne protokolltilførsel med konkret kritikk av navngitte tidligere statsråders handlemåte ikke er en riktig måte å framføre kritikk på, og uenighet om flere forhold i saken, ble det med tilslutning fra medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vedtatt å åpne kontrollsak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er en av kontroll- og konstitusjonskomiteens viktige oppgaver å kontrollere og påse at regjeringen som kollegium, den enkelte statsråd og forvaltningen, følger vedtatte lover, riktig og god forvaltningsskikk og Stortingets vedtak. Flertallet mener at hverken tidligere statsråd Liv Signe Navarsete eller tidligere statsråd Bård Vegar Solhjell har brutt noen lovbestemmelser eller vedtak gjort av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener bestemmelsene om forvaltningsskikk i perioden etter et valg og der det er

klart at regjeringen skal gå av, er fulgt. De nevnte statsråder er således ikke å bebreide.

Disse medlemmer viser til at alle regjeringer i moderne tid har fulgt den samme praksis som regjeringen Stoltenberg fulgte i perioden etter stortingsvalget i 2013 og fram til regjeringen fratrådte. Disse medlemmer er enig i de retningslinjer som er utarbeidet og som blant annet bestemmer at «...regjeringen i en slik situasjon bør utvise varsomhet med å fatte endelige beslutninger i viktige og kontroversielle saker».

Disse medlemmer mener at tidligere statsråd Solhjells vedtak om trasé for E16 gjennom Lærdalen, er i tråd med retningslinjene og god forvaltningsskikk. I Norge er det kommunene som er planmyndighet, og som fatter vedtak om reguleringsplaner. Disse kan det så fremmes innsigelse mot av ulike fagmyndigheter. Der det ikke oppnås enighet med planmyndighet, kommer innsigelsene til avgjørelse hos regjeringen. Disse medlemmer mener det er legitimt, viktig og riktig å legge stor vekt på hva lokaldemokratiet mener i behandlingen av en innsigelsessak, selv om det selvsagt skal veies mot andre hensyn.

Det henvises til at dette var en omstridt sak og særlig at Statens vegvesen ønsket en annen løsning. Disse medlemmer viser til at kommunestyret i Lærdal og fylkestinget i Sogn og Fjordane enstemmig gikk inn for det alternativet som regjeringen Stoltenberg bestemte skulle legges til grunn. Dette dokumenterer at tidligere statsråd Navarsetes engasjement og den beslutning daværende statsråd Solhjell traff, var godt demokratisk fundert, og hadde tverrpolitisk støtte i den kommunen og det fylket den angikk. Saken var således ikke politisk kontroversiell, det var tvert i mot bred politisk enighet om den.

Ved regjeringsskiftet i 2005 ble det av regjeringen Bondevik i samme situasjon fattet flere beslutninger. Den mest bemerkelsesverdige var daværende utdannings- og forskningsminister Kristin Clemets godkjenning av privatskoler, stikk i strid med det som var den påtroppende regjeringens og stortingsflertallets oppfatning. Den gang var det kjent at disse sakene var kontroversielle, på grunn av sterk partipolitisk strid om dem før valget. Disse medlemmer vil bemerke at dette med rette ble kritisert politisk, men kritikken ble ikke framført som brudd på regler eller forvaltningsskikk.

Disse medlemmer avviser at det var kritikkverdigg at tidligere statsråd Liv Signe Navarsete tok kontakt med daværende statsråd Solhjell om saken. Det vises til at alle antydninger om eventuell personlig vinning og hensikter er lagt bort. Disse medlemmer er av den oppfatning at det er en naturlig og viktig del av en regjerings politiske arbeid at statsrådene har kontakt med hverandre om saker som er

til behandling. Det er særlig betydningsfullt at sentrale politikere engasjerer seg i saker som berører deres eget valgdistrikt. Lokal kunnskap, som ofte er meget god, vil kunne gi et bedre grunnlag for den beslutningen som skal fattes.

Disse medlemmer stiller seg også sterkt kritisk til at medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre bare ønsker å framføre sin kritikk i en protokolltilførsel. Disse medlemmer vil bemerke at de medlemmene som står bak protokolltilførselen, representerer regjeringen Solbergs parlamentariske grunnlag, og dermed utgjør et flertall.

Disse medlemmer er av den oppfatning at kritikk av tidligere eller nåværende statsråder fra kontroll- og konstitusjonskomiteens side, bare kan framføres i komitémerknader eller som eventuelle forslag til vedtak for Stortinget. Fordi Stortinget i plenum må bli informert om at en slik kritikk foreligger, og gis mulighet til å drøfte grunnlaget for kritikken.

Disse medlemmer er derfor av den oppfatning at Stortinget på dette grunnlaget må gis mulighet til å drøfte hvorvidt den praksis som er ført av vekslende regjeringer, er i tråd med Stortingets vilje. Disse medlemmer mener at dagens retningslinjer og praksis er tilfredsstillende. Det er ikke framsatt forslag om, eller varslet, noen endringer eller presiseringer av praksis fra den sittende regjering. Dersom de av komiteens medlemmer som står bak protokolltilførselen ser behov for å endre dagens retningslinjer, må de signalisere hvilke endringer de mener er nødvendige. Dette kan ikke gjøres i en stemmeforklaring til et vedtak i en komité, men må foregå i en åpen debatt i Stortinget.

Disse medlemmer påpeker at grunnen til at en avtroppende regjering skal utvise varsomhet med å fatte beslutninger i viktige og kontroversielle saker etter valg, rett før regjeringsskifte, er at den nye regjeringen kan se annerledes på sakene, og da vil måtte gjøre om på beslutningene. I saken om valg av trasé for E16 gjennom Lærdal, var det kun Statens vegvesen som ønsket en annen løsning. Det var bred politisk enighet ellers. I privatskole-saken kunne man vite helt sikkert at dette var politisk kontroversielt.

Disse medlemmer viser til at avgjørelsen av trasé for E16 ble tatt fordi saken var ferdig behandlet i embetsverket og hadde vært på høring i alle departement, og kom til statsråden for behandling.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har merket seg at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at statsråden i denne saken har fulgt «riktig og god forvaltningsskikk» ved å avgjøre en sak av stor økonomisk rekkevidde for sta-

ten, og som lenge hadde ligget uavklart som en utpreget kontroversiell, politisk sak. Det spørsmålet gjelder, er hvorvidt regjeringen har fulgt sin egen instruks om å vise varsomhet med å treffe slike beslutninger, når det er klart at den vil tre av.

Disse medlemmer har også sett at det samme komiteflertallet har påberopt seg sin egen tidligere kritikk av daværende statsråd Clemets behandling av anker i søknader om etablering av friskoler med hjemmel i den daværende friskoleloven. Disse medlemmer mener at dette eksemplet bidrar til å belyse hvor grensen mellom politikk og andre forvaltningsmessige avgjørelser går. Lærdalsaken er en politisk sak, som statsråden eller regjeringen tar stilling til etter en samlet vurdering av faglige og politiske forhold. Ankesaken var en rent juridisk avgjørelse, som ble avgjort utelukkende etter juridiske kriterier. Det vil si at saken ble avgjort av rettsanvender på avklarte, objektive vilkår, som når en tjenestemann eller dommer treffer en beslutning uten hensyn til om vedkommende som privatperson er enig i regelen. Etter forvaltningsrettslige prinsipper skal slik avgjørelse treffes uten ugrunnet opphold, ikke av hensyn til departementet, men av hensyn til de søkere som er gitt rettigheter i kraft av loven. I Lærdalsaken ble det truffet en politisk beslutning – i den andre saken var det et ordinært forvaltningsvedtak. God embetsførsel hadde vært å vente med den politiske beslutningen, mens det derimot ikke ville vært forsvarlig å legge ankesaker i skuffen. Dette forholdet understrekes av det faktum at den politiske avgjørelsen i Lærdalsaken var en overprøving av statens egen fagmyndighet, mens behandling av ankesakene skjedde etter departementets faglige, juridiske råd. Det taler også for seg at departementet opprettholdt samme lovforståelse etter at en ny statsråd hadde overtatt, hvilket gjorde at den nye regjeringen måtte endre loven for å endre praksis.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til protokolltilførselen og fastholder den. Videre vil disse medlemmer konstatere at daværende statsråd Solhjells behandling av en så utpreget og betydelig politisk sak umiddelbart før regjeringens varslede avgang, var lite skjønnsom med tanke på regjeringens egen instruks «om statsråd» om å «utvise varsomhet med å fatte endelige beslutninger i viktige og kontroversielle saker» etter at den har varslet sin avgang.

Disse medlemmer finner ikke grunn til å gjengi deler av omtalen saken fikk i media, slik medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har valgt å gjøre ovenfor. Slik fremstilling av sitater tatt ut av sin helhetlige sammenheng er ikke egnet til å belyse saken. Disse

medlemmer viser derfor til mediedekningen i sin helhet og ser ikke grunn til å ta inn enkeltsiter her.

Disse medlemmer vil videre vise til kontroll- og konstitusjonskomiteens funksjon som kontrollorgan. Disse medlemmer fremholder at det var helt riktig å initiere spørsmålene som ble stilt av komiteen. Noe av grunnen til at disse medlemmer ikke besluttet å åpne sak, er fordi informasjonstilfanget har vært begrenset og man har konkludert med at man ikke ville komme lengre enn de svarene som har kommet. Disse medlemmer, og på det aktuelle tidspunktet også Kristelig Folkepartis medlem, fant det riktigst å avslutte saken med den overfor gjengitte protokolltilførsel.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at komiteen har fått all nødvendig informasjon og at saken kunne vært stanset uten protokolltilførsel.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil videre vise til at sitatene over illustrerer hvilke utsagn som kom fra ulike stortingsrepresentanter da denne saken verserte i nyhetsbildet i første del av januar d.å. og som var grunnlaget for at kontroll- og konstitusjonskomiteen valgte å sende brev med spørsmål. Disse medlemmer mener det ikke er hold i påstanden fra komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre om at disse sitatene er «... tatt ut av sin helhetlige sammenheng og er ikke egnet til å belyse saken.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at dette medlem da saken første gang ble tatt opp i komiteen, var imot at det skulle sendes brev til departementet om saken. Dette medlem mente det ikke var grunnlag for å stille disse spørsmålene og at brevets formål og innhold lå utenfor den type saker komiteen skal ta opp. Dette medlem gikk derfor også imot at det skulle opprettes en egen sak. Dette medlem viser i tillegg til at dette medlem har trukket seg fra protokolltilførselen av 4. mars og ikke lenger står inne for denne.

Dette medlem vil peke på at en regjering og regjeringsmedlemmer i overgangsfasen mellom to regjeringer fra ulike politiske konstellasjoner, skal vise varsomhet når det gjelder hvilke saker en behandler og avgjør. Det vil samtidig kunne være et vurderingsspørsmål hva som kan behandles og hva som ikke bør behandles.

Dette medlem kan se at beslutningen om veivalg for traseen i Lærdal like før regjeringsskiftet, er en handling som kan diskuteres. Dette medlem finner likevel ikke grunn til å bebreide de berørte statsråder i denne saken. Den hadde ligget til behandling i departementet i lang tid, og kommunale og fylkeskommunale politiske myndigheter var enstemmige i sine synspunkter på saken.

3. Komiteens tilråding

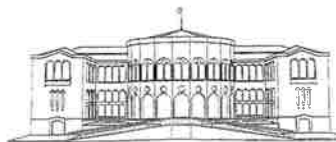
Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til saken og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Sak om beslutning om ny trasé for E16 gjennom Lærdal – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 12. juni 2014

Martin Kolberg
leder og ordfører

Statsråd Tine Sundtoft
Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Vår dato: 16.01.2014

Vår ref.:

Deres dato:

Deres ref.:

Vedr. ny trasé for E 16 gjennom Lærdal

Det vises til de siste dagers oppslag i rikspresen vedrørende avgjørelsen truffet av tidligere statsråd Bård Vegar Solhjell umiddelbart før fratredelse om trasévalg for E16 gjennom Lærdal som lå til behandling i det daværende Miljøvern-departementet.

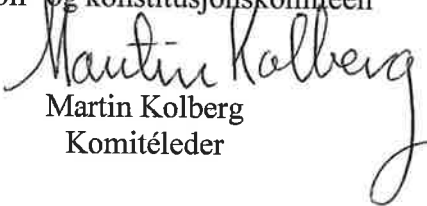
Kontroll- og konstitusjonskomiteen ønsker svar fra klima- og miljøministeren på følgende:

- Hvor lenge har saken ligget til behandling i departementet, og når ble det truffet endelig vedtak?
- Hvilke eksterne henvendelser har kommet i slutfasen for å påvirke fremdrift og/eller utfall av saken?
- Hvilken praksis følges for journalføring av slike henvendelser?
- Ble telefonsamtalen fra Navarsete journalført på saken?
- I et intervju med NRK den 8. januar 2014 opplyser Navarsete at «regjeringen gjorde mange vedtak og dette var et av disse» og at «dette var en del av regjeringens interne arbeid». Betyr dette at beslutningen var forankret gjennom realitetsbehandling i regjeringen?
- Navarsete hevder i samme intervju «at behandlingen av saken var innenfor det embetsverket og skikk og bruk mente var greit å behandle etter valget.» Betyr det at man fikk gjort en slik konkret vurdering i forkant av sakens behandling som konkluderte med at det var uproblematisk å avgjøre saken umiddelbart før regjeringens avgang?

- Ble det gitt føringer fra Statsministerens kontor om hvilke saker den avgående regjering kunne behandle før den gikk av?

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
Komitéleder

**DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT**

Departementsråden

Stortinget
Kontroll- og konstitusjonskomitéen
0026 OSLO

KOPI

Deres ref

Vår ref

14/1644

Dato

30.01.2014

Ny trasé for E16 gjennom Lærdal - spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomitéen

Det vises til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomitéen på Stortinget datert 16. januar 2014, til klima- og miljøministeren. Ansvar for å behandle innsigelsessaker er fra 1. januar 2014 flyttet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og brevet besvares derfor herfra.

Saksbehandlingstid

Innsigelsessaken ble oversendt departementet fra Fylkesmannen i Sogn- og Fjordane 19. april 2012. Befaring med alle sakens parter ble avholdt i Lærdal 21. september 2012.

Samferdselsdepartementet ga en tilråding i saken 4. januar 2013, ettersom Statens vegvesen hadde innsigelse til planen.

Endelig vedtak i saken ble truffet av Miljøverndepartementet den 7. oktober 2013. Dette innebærer en total saksbehandlingstid på ca 17,5 mnd.

Eksterne henvendelser

Det kom følgende eksterne henvendelser til Miljøverndepartementet da saken var til behandling:

- E-post til statssekretæren fra Jan Olav Fretland i Sosialistisk Venstreparti i Lærdal, vedlagt en 10-punktsliste for hvorfor han mente staten må ta med ekstrakostnaden ved lang tunnel. E-posten ble sendt til avdelingen fra statssekretæren 13. juni 2013, e-posten fra Fretland som var vedlagt er ikke datert.
- En ny e-post fra Jan Olav Fretland ble sendt statssekretæren 17. juni 2013 hvor det blir vist til "tunnelargument2", der de økonomiske konsekvensene for landbruket ved kort tunnel fremfor lang tunnel blir fremført. Denne e-posten ble sendt avdelingen 1. juli 2013.
- E-post fra Olav Grøttebø, ble sendt saksbehandler 1. april 2013. Grøttebø er kommunestyrerepresentant for Lærdal Venstre og argumenterte i e-posten for stillhetens verdi og viktigheten av at det ble valgt lang tunnel.

Journalføring

Det vurderes fra sak til sak om det er grunnlag for å journalføre henvendelser eller innspill i saken.

E-postene som ble sendt statssekretæren fra partikollega Fretland, ble ansett å være en intern partipolitisk henvendelse. E-postene ble derfor ikke vurdert som aktuelle å journalføre. E-posten fra Grøtnebø burde derimot vært journalført på saken.

Kontakten med Liv Signe Navarsete

Det vises til en telefonsamtale fra Navarsete i saken. En slik samtale er ikke nedtegnet.

Embetsverket kan for øvrig ikke uttale seg om drøftinger mellom administrasjonen og politisk ledelse eller om den politiske saksbehandlingen under tidligere regjeringer. Dette gjelder også spørsmålet om regjeringsbehandling.

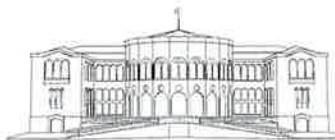
Statsministerens kontor har i heftet "Om statsråd" omtalt behandlingen av saker i perioden etter et valg. Her heter det bl.a.: "Når Kongen har mottatt regjeringens avskjedssøknad, vil han be regjeringen fortsette å ivareta de løpende forretningene inntil en ny regjering er på plass." Videre heter det: "Enkelte ganger vil det være klart at en regjering vil søke avskjed før dette er formelt meddelt Kongen og han har bedt regjeringen fortsette som et forretningsministerium. Det vil være tilfellet fra det tidspunktet statsministeren klart og utvetydig har erklært at han eller hun vil innlevere regjeringens avskjedssøknad. Mye kan tale for at regjeringen i en slik situasjon bør utvise varsomhet med å fatte endelige beslutninger i viktige og kontroversielle saker."

Statsministerens kontor minnet departementene om disse retningslinjene både før og etter valget.

Med hilsen

Eivind Dale

Stortinget

Statsråd Jan Tore Sanner
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Vår dato: 07.02.2014

Vår ref.:

Deres dato:

Deres ref.:

Ny trasé for E16 gjennom Lærdal

Komiteen viser til sitt brev til klima- og miljøministeren av 16. januar 2014 med spørsmål om valg av trasé for E16 gjennom Lærdal. Komiteen er orientert om at brevet den 17. januar 2014 ble oversendt til kommunal- og moderniseringsministeren for besvarelse.

Komiteen mottok 30. januar 2014 et svarbrev undertegnet av departementsråden i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Komiteen anser at brevet ikke er besvart og ber om svar fra kommunal- og moderniseringsministeren. Det vises for øvrig til punkt 7.2 i veileder fra Statsministerens kontor «Om forholdet til Stortinget».

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
Komitéleder

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Kontroll- og konstitusjonskomiteén
0026 OSLO

Deres ref

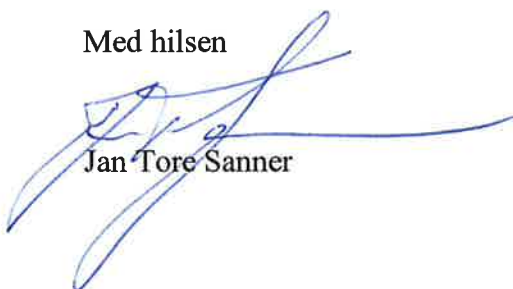
Vår ref
14/1644

Dato
11.02.2014

Ny trasé for E16 gjennom Lærdal - spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomiteén på Stortinget

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteén av 7. februar 2014 om "Ny trasé for E16 gjennom Lærdal". Denne saken omhandler beslutningsprosesser under forrige regjering. Jeg har ikke, og skal heller ikke ha, informasjon om intern saksbehandling under tidligere regjeringer. Jeg viser derfor til departementets svar til komiteen i brev av 30.01.14.

Med hilsen

Jan Tore Sanner